

ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

Μηνιαία έκδοση της 'Αδελφότητας Πραμαντιωτών «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ»

ΧΡΟΝΟΣ Α'

Αρ. Φύλλου 1

ΑΘΗΝΑ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1981

133

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΜΑΣ

Η Ήπειρος είναι μία άκριτική περιοχή που έπαθε τις πιο πολλές καταστροφές, υπέστη τις μεγαλύτερες θυσίες, και προσέφερε, συγκριτικά με τις άλλες περιοχές της χώρας, τα πιο πολλά στο έθνικό σύνολο.

Η ανταμοιβή της Πολιτείας δεν ήταν ανάλογη με τη προσφορά της Ήπειρου, πάντοτε σε σύγκριση με άλλες περιοχές π.χ. Πελοπόννησος, Κρήτη κλπ.

Γι' αυτό ανάγκασε τους Ήπειρώτες να εγκαταλείψουν τα χωριά τους και να σκορπιστούν στο έσωτερικό και το εξωτερικό. Από τον κανόνα αυτό δεν ξέφυγαν και οι χωριανοί μας. Έτσι μπορεί κανείς να συναντήσει Πραμαντιώτες σε όλες σχεδόν τις μεγαλουπόλεις της Ελλάδας και σε πολλές του εξωτερικού. Όπως δέ, κάθε Ήπειρώτης, έτσι και οι Πραμαντιώτες, δεν λησμονεί τον τόπο καταγωγής. Το χωριό του. Όπως άλλοι Ήπειρώτες, έτσι και οι Πραμαντιώτες δημιούργησαν, συλλόγους - αδελφότητες σε διάφορες πόλεις.

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της 'Αδελφότητας Πραμαντιωτών «Η Αγία Παρασκευή», αποφάσισε την έκδοση αυτής της εφημερίδας. Βαρύ και δύσκολο το έργο.

Ο σκοπός και οι στόχοι της εφημερίδας είναι η συμπερίωση των Πραμαντιωτών που ζουν στην Αθήνα, η ενημέρωση αυτών με Πραμαντιώτικα νέα, δραστηριότητες και εκδηλώσεις της 'Αδελφότητας, γνωριμία και επαφή των μεγαλύτερων με τους νεώτερους και η διατήρηση της Πραμαντιώτικης παράδοσης. Επίσης η γνωριμία με τις άλλες αδελφότητες, συνεργασία με αυτές και προβολή των θεμάτων που τις απασχολούν.

Σημαντικός στόχος της εφημερίδας είναι η προβολή των αιτημάτων - προβλημάτων που αντιμετωπίζει το χωριό μας και η επίλυση αυτών, πάντοτε με τη συνεργασία των τοπικών αρχών και ιδίως της κοινότητας, και η διατήρηση των παραδόσεων και του πολιτισμού της Πράμαντας και γενικά της Ήπειρου.

Οι στήλες της εφημερίδας θα είναι στη διάθεση κάθε Πραμαντιώτη. Καλεί δε όλους τους χωριανούς, όπου κι αν βρίσκονται, να βοηθήσουν ό καθένας με τον τρόπο του. Τέλος δε τυχόν λάθη, παραλείψεις και ατέλειες πρέπει να δικαιολογηθούν. Κάθε άρχη και δύσκολη.

Εσείς οι Πραμαντιώτες, αυτή τη δύσκολη άρχη με την αγάπη, το ενδιαφέρον σας και τον πατριωτισμό σας, μπορείτε να την κάνετε μία εύκολη και ελπιδοφόρο συνέχεια για το καλό του χωριού μας χωρίς, για το γινώτωμα της 'Αδελφότητας.

Τό πρώτο Δ.Σ. της 'Αδελφότητας

Τη 1η 'Απριλίου 1951 πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση της 'Αδελφότητας που ανέδειξε το πρώτο αϊρετό Δ/κό Συμβούλιο αυτής. Πρόεδρος της Συνελεύσεως ήταν ο Χρήστος Νούτσος και γραμματέας ο Λάμπρος Παππάς. Ή συνθεση του πρώτου Δ.Σ. ήταν η εξής: Μπέκας Κων/νος ως Πρόεδρος, Χρυσόχοις 'Αλέξανδρος ως 'Αντιπρόεδρος, Λάμπρος Δημοσθένης ως Γραμματέας, Χήρας Κων/νος ως Ταμίας, Κωστής 'Ηλίας ως Κοσμήτορας, Στάμος Γεωργίος ως Μέλος Παπαθανάσης Γεωργίος ως Μέλος. Συμπληρώθηκαν ήδη τριάντα χρόνια δραστηριότητας της 'Αδελφότητας. Από το παλιό Συμβούλιο μόνο ο Κώστας Χήρας βρίσκεται στη ζωή. Τα άλλα μέλη και ιδρυτές της 'Αδελφότητας έφυγαν. Αιώνια τους η μνήμη.

ΕΤΟΙΜΟΙ ΟΙ ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΕΣ ΕΝΩΜΕΝΟΙ
Μόνο έτσι θα δημιουργήσουμε έναν υπολογίσιμο οργανισμό προβολής και διεκδικήσεως των ζητημάτων και άναγκών της Πράμαντας.

ΠΡΑΜΑΝΤΑ

Η πρωτεύουσα των Δυτικών Τζουμέρκων

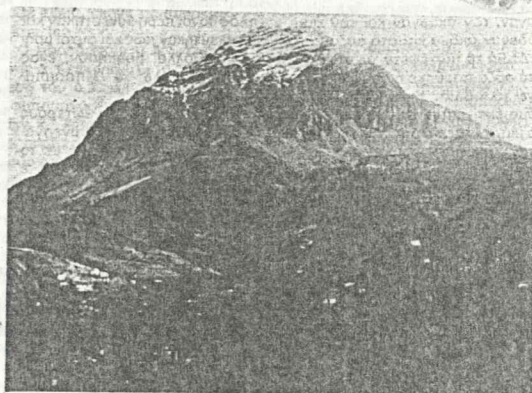
Η Ήπειρος είναι ένα τμήμα της 'Ελλάδας παραμελημένο και σχεδόν άγνωστο στους περισσότερους. Έχει άγρια φύση, ψηλά και απότομα βουνά, όμορφες βαθιές χαράδρες και όρημικά ποτάμια.

Ένα κομμάτι απ' την Ήπειρο πιάνει και ο όρεινός όγκος των Τζουμέρκων. Τα Τζουμέρκα είναι συνέχεια της μεγάλης οροσειράς της Πίνδου. Βουνά ψηλά κι απότομα με όμορφες περισείες.

Στα Τζουμέρκα, στο Δυτικό τμήμα τους βρίσκεται η Πράμαντα. Κεφαλοχώρι ανέκαθεν. Κάτω απ' τον επιβλητικό όγκο της Στρογκούλας πνιγμένη στο πράσινο. Στεφανώνεται απ' τον ελατόλογγο του Μαρκόπουλου που φτάνει ως τους πρόποδες της Στρογκούλας.

Απελευθερώθηκε απ' τον Τούρκο ζυγό στα 1881. Πριν έκατο άκριβώς χρόνια με τη Συνθήκη του Βερολίνου. Ο 'Αραχθός «που βρέχει τα πόδια της» ήταν το φυσικό σύνορο που έβαλε εκείνη τη Συνθήκη. Απ' εδώ το 'Ελληνικό απ' εκεί το Τούρικο. Σώζονται ακόμα έρημωμένες οι κούλιες (σκοπιές) των συνόρων και απ' τις δύο μεριές του ποταμού.

Μέχρι να φτάσει η πολυπόθητη λευτεριά, πολλές φορές οι κάτοικοι του χωριού μαζί με τους συνοπότες τους πήραν τα όπλα και βάρεσαν τον έχθρο. Γι' αυτές τις ήρωικές τους «άποκοιές» πολλά μαρτύρια τράβηξαν.

Η φυσική θέση της περιοχής, τα ψηλά βουνά με τα μεγάλα λόγια και οι βαθιές και απόκρημνες σπηλιές κράτησαν μεγάλα ασκήρια κλεφταρματολών. Εκεί λημέρισαν μεγάλα όνόματα της κλεφτουριάς: Ο Κατσαντώνης, ο Γάινο Μπακόλας, ο Μήτρο Κοτελίδας και άλλοι. Σώζεται ακόμα η σπηλιά του Κατσαντώνη ή «τρύπα τ' Κατσιντών» όπως τη λένε. Βρίσκεται πάνω απ' το Μοναστήρι της 'Αγίας Παρασκευής σε απόμνημη τοποθεσία. Ακόμα και να την ξέρεις δέ τη βρίσκεις με το πρώτο.

Ιστορικές έχουν μείνει οι μάχες που δώθηκαν στο Σταυρό και στο Μεσοχώρι της Πράμαντας.

απ' τους Κατσαντωνίους και τα παληκάρια τους. Μαζί με τους ντόπιους και τα γυναικόπαιδα κατατρόπωσαν τον έχθρο.

Λένε και βρίσκεται και γραμμένο σε παλιά εκκλησιαστικά βιβλία, ότι στη μάχη της Πράμαντας, μία γυναίκα Πραμαντιώτισσα, που την έπνιγε το δίκιο και η όργη για τον Τύρανο, σκότωσε στο Μεσοχώρι, εκεί που τώρα είναι η βρύση «Αράνης» τον 'Αράπη Τούρκο αγά που μάζεψε το χαράτσι. Έτσι ξεπλυνε με το αίμα της τα κρίματα του κοσμάκη.

Παρά το ότι το χωριό απελευθερώθηκε με Διεθνή Συνθήκη, η Πράμαντα πληρώσε έξαγορά στον Τσιφλικά Κοραπάνο, που

συνέχεια στη σελ. 2

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Όπως σε όλα τα χωριά της Ήπειρου έτσι και στη Πράμαντα χρόνια και αλута παραμένουν τα προβλήματα. Η αδιαφορία της Πολιτείας για τη Πράμαντα συνεχίζεται. Η εφημερίδα μας θα προσπαθήσει να επισημάνει και να παρουσιάσει από τις στήλες της όλα τα καυτά θέματα και με όλη τη δύναμη της θα φροντίσει για την επίλυση αυτών.

Τα βασικότερα προβλήματα που απασχολούν το χωριό μας είναι:

- Το νερό.
- Η αξιοποίηση του σπηλαιίου της 'Ανεμότρυπας.
- Κατασκευή κοινοτικών δρόμων.
- Κατασκευή επαρχιακών δρόμων (Πράμαντα - Χριστοί, Πράμαντα - Τσούπελας - 'Αγ. Παρασκευή).
- Πνευματικό κέντρο.
- Ίδρυση υποκαταστήματων Τράπεζας, ΙΚΑ.
- Επανάδρωση του Ειρηνοδείου.

Όπως δὴποτε υπάρχουν κι άλλα προβλήματα, πλην όμως η επίλυση των παραπάνω είναι επιτακτική ανάγκη. Επιβάλλεται.

Θά αναφερθούμε στο δέυτο πρόβλημα. Το πρόβλημα της ύδρευσης του χωριού μας.

Όλοι μας λίγο-πολύ γνωρίζουμε πως έχει το θέμα. Το νερό της «Σκάλας» δεν φτάνει.

Το καλοκαίρι με την άνοδο των παραθεριστών χωριανών μας η έλλειψη νερού είναι τόσο έντονη, με αποτέλεσμα η κοινότητα να αναγκάζεται να κοβεϊ το νερό, και να το χορηγεί με βαρέιες. Πρώι π.χ. ο Κατω Μαχαλάς βράδυ ο Πέρα Μαχαλάς και πάει λέγοντας: Δεν αναφερόμαστε για πότισμα, γιατί αυτό έγινε είδος πολυτέλειας. Οι κήποι και τα χωράφια χρονο με το χρόνο χερσώνονται. Τα ζώα διψάνε. Οι άνθρωποι μένουν άπλητοι. Τα νοικοκυριά σταλίζουν στους νεραχύτες. Η ανάγκη του νερού μας αναγκάζει να το φωνάζουμε. ΝΑΙ ΚΥΡΙΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. ΕΧΟΥΜΕ ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟ ΝΕΡΟ. ΚΑΙ ΝΕΡΟ ΥΠΑΡΧΕΙ. Γι' αυτό θα πρέπει το συντομότερο να δώσετε λύση. Η διαμάχη με τους Μεμισουργούς και ο διασυρμός στα δικαστήρια πρέπει να σταματήσουν. Το νερό της «Στρογγούλας» φτάνει και περι-

σσει. Μη ξεχνάμε ότι υπάρχει και το νερό απ' το 'Αγκάθι. Μη ξεχνάμε ότι εκτός από το νερό της «Σκάλας» η Πράμαντα δεν διαθέτει άλλο. Μη ξεχνάμε ότι οι Μεμισουργοί έχουν κι άλλα νερά. Μη ξεχνάμε τέλος ότι το νερό της «Στρογγούλας» είναι ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΟ και ότι με κάθε ευθεία και κάθε μέσον ΟΛΟΙ οι Πραμαντιώτες θα υποστηρίξουν και θα υπερασπιστούν το δικαίωμα αϊτήμα τους, το συμφέρον τους.

Η εφημερίδα καλεί όλες τις 'Αδελφότητες, τη Κοινότητα και γενικά κάθε Πραμαντιώτη από κοινού να ενεργήσουμε για τη δικαία επίλυση του καυτού προβλήματος που απασχολεί το χωριό μας.

ΣΤΕΙΛΤΕ

ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ

Νιχηφ Πλαπλειοδωρον
11.4.95
48555

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Εγκρίθηκε το πρόγραμμα για την ενίσχυση των ορεινών και προβληματικών περιοχών από το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας της ΕΟΚ, σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου. Η ενίσχυση θα δοθεί στους αγρότες των περιοχών αυτών.

Τα στοιχεία πάρθηκαν απ' τις Διευθύνσεις Γεωργίας, τις Στατιστικές υπηρεσίες, την απόδοση των εδαφών και από χάρτη κλίματος 1/50 χιλ.

Για να χαρακτηριστεί ορεινή μία περιοχή πρέπει:

α) Τό 80% των εδαφών της να έχει ύψομετρο πάνω από 800 μέτρα ή

β) Να έχει κλίση εδαφών πάνω από 20% ή

γ) Να έχει ύψομετρο 600-800 μ. και κλίση 16%.

Για να χαρακτηριστεί προβληματική μία περιοχή πρέπει:

α) Να έχει άγονο εδαφος.

β) Να έχει άραιο πληθυσμό (άραιο θεωρείται ο πληθυσμός κάτω των 28 κατοίκων ανά τετραγ. χιλιόμε. ή μεταξύ των απογραφών '61 και '71 να υπήρξε μείωση πάνω από 2% το χρόνο.

Για να πάρει κάποιος αυτό το επίδομα χρειάζονται τα παρακάτω:

α) Να είναι μόνιμος κάτοικος (στους μόνιμους ανήκουν και οι παραγεμίζοντες κτηνοτρόφοι).

β) Να έχει 30 στρέμματα αξιοποιήσιμης γης. (Σ' αυτήν περιλαμβάνονται και οι βοσκοτόποι).

γ) Να μην είναι συνταξιούχος (έκτός του ΟΓΑ).

δ) Να αναλάβει την υποχρέωση να καλλιεργήσει για 5 χρόνια.

ε) Να υποβάλει τη σχετική αίτηση.

Σύμφωνα με πληροφορία μας, για το χωριό μας δημιουργήθηκε ένα πρόβλημα. Τα αρμόδια όργανα της Νομαρχίας Ίωαννίνων δεν είχαν περιλάβει την Πράμαντα στον πρώτο πίνακα που κατάρτισαν. Την πρόσθεσαν, όπως μάθαμε, αργότερα σε συμπληρωματικό πίνακα.

Αυτό είχε σαν συνέπεια να μην ενημερωθούν σωστά όλοι οι κάτοικοι και πιθανόν πολλοί απ' αυτούς που δικαιούνται να χάσουν το επίδομα που ανέρχεται στο ποσό των 25.000 δραχμών.

Η Ήπειρος είναι η περισσότερη προβληματική περιοχή σε σύγκριση με άλλες περιοχές της χώρας. Ο χαρακτηρισμός έγινε σύμφωνα με τα κριτήρια της ΕΟΚ και αυτό όπωσδήποτε αδικεί την Ήπειρο γενικά, γιατί δεν λαμβάνεται υπόψη η ιδιομορφία της.

Από το συνολικό ποσό της επιδότησης η ΕΟΚ καλύπτει μόνο το 25%, το υπόλοιπο θα καταβάλλεται απ' τον Έλληνικό προϋπολογισμό.

Τελικά οι χωριανοί μας και γενικά οι Ήπειρώτες έτσι που έχουν τα πράγματα πολύ λίγα θα κερδίσουν. Πού θα βρεθούν στα καταβράχα 30 στρέμματα καλλιεργήσιμα;

Εκείνο που έπρεπε κατά την γνώμη μας να γίνει ήταν να χαρακτηριστεί η περιοχή και να προσχεθεί ιδιαίτερα σύμφωνα με τα σημειντά δεδομένα και όχι τα δεδομένα του 1977.

Το ποσό των 25.000 δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σημερινής πραγματικότητας, και

δεν αποτελεί κανένα κίνητρο για την επιστροφή των κατοίκων στη μαρμασμένη Ήπειρο.

Πρέπει οι αρμόδιοι να επανεξετάσουν το πρόβλημα και να το θεωρήσουν μέσα απ' τις πραγματικές του διαστάσεις.

Η Πράμαντα και γενικά η περιοχή των Τζουμέρκων αποτελεί και ορεινή και προβληματική περιοχή. Καθόσον του κάθε αρμόδιου είναι να εκτιμήσει αυτό το πράγμα σε συνδυασμό με τη βιωσιμότητα της περιοχής.

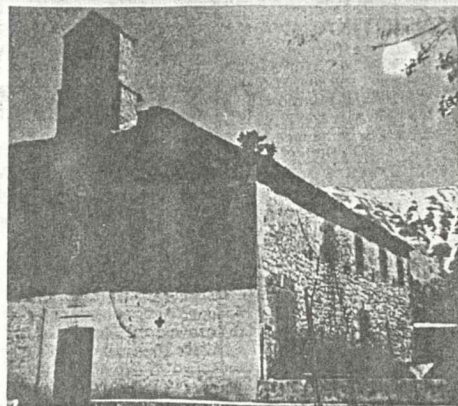
Τέτοια προγράμματα πρέπει να συνεκτιμούν τις ιδιομορφίες κάθε περιοχής και τα κίνητρα που είναι δυνατόν να δοθούν προκειμένου να κρατηθεί ο πληθυσμός.

Χρειάζεται μία καλλίτερη αντιμετώπιση που να λαμβάνει υπόψη όλους τους παραγόντες που θα συντελέσουν στην αναζωογόνηση της υπαίθρου. Πρέπει να γίνει ουσιαστική βελτίωση των όρων επιδότησης των αγροκτηνοτρόφων που αποτελούν σήμερα και τον μεγαλύτερο πληθυσμό στο χωριό μας.

Οι προϋποθέσεις επιδότησης να γίνουν σύμφωνα με τη μορφολογική ύψη κάθε περιοχής και όχι, όπως τώρα, όλοι στο ίδιο τσουβάλι.

Εκείνο που κατά τη γνώμη μας απαιτείται, είναι να επαναχαρακτηριστεί η Ήπειρος και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ύψος και στον τρόπο επιδότησης.

Τότε μόνο και η Πράμαντα θα έλπιζει πως σε κάτι μπορεί να ωφεληθεί.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΠΡΑΜΑΝΤΑΣ

Αν κάποτε Άγαιοι την Πράμαντα διαβήτε πάτε στην Άη Παρασκευή, το μοναστήρι δίτη Πού στέκει, πότε κτίστηκε, πώς είν' η εκκλησία του πόσους πιστούς φιλοξενεί στα παστρικά κελιά του.

Πιο πέρα από τον Τσούπελα χιλιόμετρα δυό-τρία στο δεξιόν ορθώνεται γκριζά τοιχοποιία, πάχει χρόνια άγκαλιασμένη με μητρική στοργή την εκκλησία που λέγεται Άγια Παρασκευή.

Κτίστηκε απ' τον Ήγουμενο Πατέρα Διονύση που ο δόλιος μήνης γύριζε να τα οικονομήσει. Κρατώντας στ' Άγια χέρια του την Πάνσπητη Εικόνα τα μάζεψε, την έκτισε και ναήν στέκει ακόμα.

Πανάρχαια τούτ' η Εκκλησία με τέμπλο σκαλιστό, με πέτρινο καμπαναριό φιλοπελεκιστό. Έχει πελώρια αυλή με πέτρινα πεζούλια βρύση με γάργαρα νερό κι αλάτνες με λουλούδια. Πλάι της πάνω από στοές είναι κελιά κτισμένα πάντοτε πεντακάθαρα και φρεσκασβεστωμένα, που περιμένουν τους πιστούς να τους φιλοξενήσουν σαν τάξουνε στη Χάρη της να πάν να ξενοχτήσουν

Βγαίνοντας στη κρεβάτα τους: Θέ μου τι μεγαλείο! εὐθὺς θ' αναφανήσετε, σά δείτε τό τοπίο. Πάνω έπιβλητικά ὕψωνετ' ἡ Στρογγύλα πούν' απ' τὰ χιόνια πάντοτε κατάσπηρ σά νυφούλα.

Πιο κάτω απ' την άσπριλα τέτα, πράσινο περιδέρια θαρείς πώς σχηματίζουνε τὰ Έλατα κι ο κέδροι. Κοντά τους φίλοι άχώριστοι: Μπιστοῦρες και Κοτρώνια που δεν τὰ πάτησαν ποτέ τὰ Τούρκικα Σγαρόνια, γιατί τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς κεί είχανε λιμέρι: Γάγω Μπακόλας και Κοτζιάς με ὅλο τους τ' άσκέρι. Ταμπουρωμένοι συνεχώς με κρύο, με λιποτύρι, στους Τούρκους δεν επέτρεψαν να μπουν στο Μοναστήρι.

Είν' εύκολο να μάθετε: Διαβάστε Ιστορία: Πώς στὰ κελιά στεγάστηκαν μέχρι και Στρατηγεία, που ὁ Πουτέτισης κάποτε είχε εκγαταστήσει μέσα σ' αυτό τ' άπείρο σημερινό Ξωκκλήσι. Γι' αυτό σάς λέω άγαπητοί πώς πρέπει να τὸ δείτε τὸ Μοναστήρι άν κάποτε, στὴν Πράμαντα διαβήτε.

Σας καρτερεί στὴν εἰσοδο ένας κοντός Γεράκος με καλωσύνη περισσή, ευγένεια γεμάτος κι ένα γλυκό στὰ χεῖλιά του χαμόγελο σά χαδί για νά σάς πεί σὲ πὶό κελί θά μέινετε τὸ βράδυ.

Καί τὸ δηλώνω υπεύθυνα: Ὁ κόκος και τ' ἀηδόνια, θά κάνουνε τὴ νύχτα αὐτὴ νὰ τὴ θυμάστε αἰώνια.

ΒΑΣ. Ρ. ΓΚΟΓΚΑΚΗΣ
ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΗΣ

Ο ΣΤΕΡΦΑΡ'Σ συνέχεια από τη σελ. 3

Μ' ὅλη αὐτὴ τὴ σκληρὴ ζωὴ που ζούσε ὁ στερφάρ'ς, δὲν ἔχανε τὸ κατακόκκινο χρώμα απ' τὰ μούτρα του. Ἀναμάλιστος ἀπ' τὴν κάπα, καὶ κατακόκκινος ἔμοιζε με τὴς ζωγραφιῆς τοῦ «Θεοφίλου». Ὁ καθαρὸς ἀέρας καὶ ὁ ἀνοϊξιάτικος ἥλιος τοῦ ἔδιναν ἓνα χρώμα ζωτάνιας καὶ γερωσύνης.

Λένε ακόμα στὸ χωριό ἅμα ἰδοὺν κάνα νεό, σπάνιο πράγμα σήμερα, νὰ ἴαι κατακόκκινος: «Αὐτὸς ἔχει κατὶ μούτρα σὰ στερφάρ'ς».

Τὰ βράδια ὁ στερφάρ'ς τυλιγμένος με τὴ χοντρή του κάπα ριζώνει σὲ κάνα ἑλατο γιὰ νὰ τὸν κλέψει γιὰ λίγο. Ὁρμῶνε τὰ πρόβατα σὲ κάνα ἔφεγγο καὶ τότε ἡ σύχαζε καὶ αὐτὸς. Ὁ ὕπνος του ἦταν σάν τὸν ὕπνο τοῦ λαγοῦ. Πάντα πρόσεχε μὴ σκαρίσουν καὶ ἄντε νὰ τὰ βρῇ μετὰ.

Τὴν ἀνοιξὴ τὰ συγνεράκια ζῶνουν τὴ Στρομπούλα γυρωγύρω. Ἐταί τὴν κάνουν νὰ φαίνεται πὼς σιγὰ-σιγὰ προχωράει πρὸς τὸν οὐρανό. Αὐτὸς οἱ κατασπρες συγνεφέλιες τουλοῦπες ἔδιναν ζωὴ στὸ στερφάρη. Τοῦ φούσκωναν τὰ πλεμόνια καθαρὸ ἀέρα γεμάτο ὀξυγόνο.

Τὸ ὀξυγόνο καὶ τὸ λαγαρό νερό που ἔρχονταν καταεὐθείαν απ' τὴ βρυσσομάνη καταπαγμένον απ' τὸ χιόνι ποὺ ἔλειωνε τὸν γέμιζαν γερωσύνη κι ἀς μὴν εἶχε φαί. Ἡ ἀγνή φύση καὶ ἡ μυρωδιά απ' τ' ἀνθισμένα ἑλάτια του ἔκανε κατὶ μούτρα τσουπουτένια καὶ κατακόκκινα. Τόσο κόκκινα που ἔλεγες, τώρα θά σκάσουν καὶ θά πεταχτῇ τὸ αἶμα ποτὰμὶ απ' ὅλες τὴς μεριές.

Μολογιοῖται, μέχρι σήμερα, ἓνα ἐπισκοπείο ποὺ ἔγινε τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας.

Κάποτε ἓνας Ἀγὰς εἶδε ἓνα στερφάρη σὸν κάμπο τὸ χιμῶνα. Κατακόκκινος ὁ στερφάρης, κίτρινος καὶ ἀδύναμος ὁ Τούρκος. Πλησιάζει τὸν στερφάρη με ὕψος καὶ τοῦ λέει:

— Τί τρώει μπρὲ κι ἔχει τέτοιο μούτρα καὶ κούτρα;

— Ἰδὼ κατ' ἀγὰμ' κρύο μπόλο καὶ ξερό ψωμί, ἀλλὰ στὰ βνὰ νερό κρύο καὶ ἀέρα βνίσιο, π' κιάιν' μούτρα καὶ κούτρα κι κορμί σὰ ζαρκάδ'.

— Αἱ Ἐκεὶ τάρτω κι ἐγὼ τοῦ καλοκαίρ'.

Πῆγε ὁ Ἀγὰς. Ἦπτε κρύο νερό, φούσκωσαν με καθαρὸ ἀέρα τὰ πλεμόνια του, ἀλλὰ πειναγε, πείναγε σὰ λύκος. Βρίσκει τὸ στερφάρη.

— Μπρὲ τί τρώει ἐδῶ ἄνθρωπο;

— Νά! ἀέρα καὶ πίν' κρούσταλο νερό.

— Τσουμί; Δὲν τρώει τσουμί; — Ψωμί δὲν ἔχ' ἰδῶ. — Ἄμα γιόκ τσουμί, (χ)έζει ἱγὸ ἀέρα κι νερό.

Ἐταί ὁ Ἀγὰς ξεκίνησε πάλι γιὰ τὸν κάμπο γιὰ νὰ χορτάσει τὴν πείνα του.

— Αἱ σὸ καλὸ σ' ἀγὰμ', λέει ὁ βλάχος φωναχτὰ, ἐνὸς ἀπὸ μέσα του ἔλεγες: «Στὸν ἀγύρ'στο γουρνουμύτ' τ' κερατὰ, ἀεὶ σιχτήρ. Ἐσύ εἶσαι γι' αὐγὰ κι μπακίρια. Αἱ νὰ πῆς παχὺ νιρὸ βαλτίσιο νὰ γίν'ς μπακίρ'».

Αὐτὸς ἦταν ὁ στερφάρ'ς κι ἡ ζωὴ του μέχρι πρὶν λίγο χρόνια ἀκόμα.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἡ ροδὰ πάτησε ἀκόμα καὶ στὸ Τζουμέρκο, ἀπὸ τότε χάθηκε ἡ γραφικὴ μορφή του στερφάρη.

Τώρα πιά δὲν ὑπάρχει στὰ κοπάδια διαχωρισμός σὲ στερφὰ καὶ γαλάρια.

Ὅλα μαζὶ στοιβάζονται στὸ φορτηγὸ με τὰ δύο πατώματα, τὸ ἓνα ἀπάνω στ' ἄλλο. Μαζὶ καὶ οἱ φαμπλιές καὶ τὸ φοικοκυριό. Ἀπ' τὰ χιμαδιά φτάνουν μονομερῆς στὰ Τζουμέρκα. Ἀκουε μεγαλεία!

Τὰ πρόβατα εἶναι ὅλα παχιά. Ὁ ποδοδρόμος δὲν τὰ τρώει μερὲς ὅπως πρῶτα. Μπορεῖ βέβαια ποὺ καὶ πού νὰ ψοφάει κανένας, ἀλλὰ ἀπὸ ἀσφυξία.

Ὁ στερφάρ'ς ἔχασε κι αὐτὸς τὸ κατακόκκινο μάγουλο, ἔπαψε νὰ λαλεῖ φλέρα. Τώρα καθισμένος πῶς ἀπ' τὸ τιμὸν τοῦ φορτηγοῦ κουβαλεῖ, δὲν σαλαγάει, πρόβατα.

Τὸ μαγνητόφωνο με τὸν ΣΤΕ-ΡΕΟ ἦχο, ἀντικατέστησε τὰ ταιριασμένα κυρποκούδουνα. Τὰ στερφὰ ἐσμῖξαν με τὰ γαλάρια καὶ ἡ ζωὴ ἰσοπεδώθηκε. Ὁ στερφάρ'ς, ὁ ἀναμάλιστος «πισσαροῦλ'ς», με τὰ κατακόκκινα μούτρα δὲν ὑπάρχει πιά.

Τώρα τὴν ἀνοιξί, ἀκόμα καὶ στὰ Τζουμέρκα, τὴ φέρνουν μόνο τὰ χελιδόνια.

ΧΡΗΣΤΟΣ Β. ΣΙΑΠΛΑΟΥΡΑΣ

ΣΤΕΙΛΤΕ ΤΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τὸ Γάγου Μπακόλα

Νά ἡμουν μιά πετροπρόδικα στὴ λαγαροῦ τὴ βρύση νὰ ἐναίνωια πολὺ τέχνα δι' ὥρες μπροχού νὰ φέξει, νὰ ἐξπναγα τὴ συντροφιά, τὸ Μήτρο Κουταλίζα. — Εὐπνα καμμένη συντροφιά, μπρὲ Μήτρο Κουταλίζα, εὐπνα ν' ἀκουσῇς πόλεμο καὶ φοβερό ντουφέκι! — Ποῖος εἶν' αὐτὸς ποὺ πολεμεῖ μ' ἐννιά χιλιάδες Τούρκους; — Γάγος Μπακόλας πολεμεῖ, μ' ἐννιά χιλιάδες Τούρκους. Κι οἱ Τούρκοι ὀρκο ἔκαναν, ὀρκο στὰ χαιμάλια τους γιὰ νὰ περάσουν τὸν Ζυγο, Τζουμέρκα, Ροβοβισοῖ, νὰ πάρουν σκλάβους τὰ παιδιὰ, κορίτσια καὶ νυφάδες. — Γάγος Μπακόλας φώναζε σάν καπετάνιος ποὺ ἦταν: Γυρίστε πίσω, Τούρκοι μεν, μὴν χάνετε τὸν ὀρκο, κι ὅσο εἶν' ὁ Γάγος ἐκτανός καὶ γι' ἐὶ Κονταλίδας, σκλάβους, ἐρεῖς δὲν πέρνετε κορίτσια καὶ νυφάδες, τί ἐμεῖς, μοῦλβια δίνουμε, σπαθιά ξεγυμνωμένα. Πού εἶστε, παιδιὰ απ' τὰ Τζουμέρκα, παιδιὰ ἀπὸ τὸ Ραδοβισοῖ γιὰ πολεμάτε δυνατὰ, ὅσο κι ἂν ἡμπορεῖτε, γιὰ ραγισθῶνε τὰ βουνά, ν' ἀχολογῶν οἱ κάμποι ν' ἀκούσει τὸ ντουφέκι μας, κι ὁ Μπότσαρης ὁ Μάρκος.

Κάθε Ήπειρώτικο χωριό ἔχει τὴν ἱστορία, τοὺς θρύλους, τὴν προσφορά τοῦ στοὺς ἐθνικούς ἀγῶνες. Ἐτοί καὶ ἡ Πράμαντα ἔχει τὴ δική της ἱστορία καὶ παραδόσεις. Ἀς συγκεντρώσουμε ὅλοι τὴς πληροφορίες αὐτές, προτοῦ σβηστοῦν ἀπὸ τὸν ὀδοστρωτήρα τῆς «σύγχρονης» ἐποχῆς μας.